

Prædiken til 1. søndag i fasten

Matt. 4, 1-11

Selvølgelig findes Djævelen. Men man skal ikke tro på ham! (Møllehave).

I det gamle Rom havde man et begreb, man kaldte "Brød og skuespil". Det var kejserne, der anvendte dette begreb, og på en temmelig nedladende facon. Ville man holde folk i ro, skulle man bare give dem brød og skuespil, mere forlangte de ikke. Så det gav man dem. Brødet gjorde dem sløve og dovne, skuespillet holdt dem i ro.

Skuespillet bestod ofte af grufulde gladiator-kampe, henrettelser ved bl.a. korsfæstelse og meget andet, der kunne underholde og afskrække, naturligvis. Grundtvig nævner begrebet i sangen "Folkeligheden" fra 1848, hvor han i slutningen af det første vers siger: "Véd man også, hvad man vil / mer end 'brød og skuespil'?" Og det spørgsmål er jo i og for sig stadigvæk aktuelt. Måske ikke så meget brødet, det har velfærdsstaten for længst sørget for. Men skuespillet! Når man f.eks. kan få to politikere af forskellig observans til at stille op for åben skærm i den bedste sendetid og konkurrere om, hvem af dem der hurtigst kan rede en seng, sådan som man virkelig kunne se det for nogle år siden, så er vi jo nærmest tilbage i det gamle Rom,

om end skuespillets form er mindre makaber, men så meget mere pjanket!

Når jeg nævner det, skyldes det den fantastiske tekst, vi lige hørte. *Jesu fristelse i ørkenen* har man givet den som overskrift. Men overskriften burde være: *Jesu fristelser*. For der er jo ikke færre end tre af dem. Og de to første fristelser handler faktisk lige præcis om brød og skuespil. Og hvorfor skal Jesus så udsættes for disse fristelser? Ja, her kan man i Hebræerbrevet få en ret tankevækkende forklaring: "Vi har ikke en ypperstepræst, der ikke kan have medfølelse med vore skrøbeligheder, men en, der er blevet fristet i alle ting ligesom vi, dog uden synd". Hermed er det slået fast, at Jesus vitterlig har været fristet. Det er ikke bare skuespil! Ofte ser man scenen (!) med Jesus og Satan afbildet, som om Satan er sådan en lille mandsling med gedeskæg, hestehove og en hale af ubestemmelig art, altså nærmere en kloning af forskellige dyr og så et menneske. Derfor er Jesus heller ikke fristet overhovedet - og da slet ikke over evne! - af denne lille narrefigur. Han står bare og kigger på ham. Og hvem ville ikke gøre det? Nej, vi må holde fast ved, at han vitterlig har været

fristet. Intet menneskeligt var ham fremmed. Derfor kendte han også til det at blive fristet. Og dermed kunne han også forstå, at andre kunne fristes.

I søndags blev han døbt. Efter dåben steg han straks op fra vandet, ligesom han på tredjedagen opstod fra de døde efter at være nedfaret til Helvede for at tage alle de fortabte eller de faldne med sig tilbage. Alle dem, der netop var faldet for fristelser af alle slags, blandt andre Adam og Eva som de allerførste, som vi hørte om før. Og himlene åbnede sig, da han steg op af vandet, og Guds ånd dalede ned over ham i skikkelse af en due, og en røst lød fra himlene: ”Det er min elskede søn, i ham har jeg fundet velbehag”.

Det er denne Guds Ånd, der nu fører ham ud i ørkenen, for at han skal fristes af Djævelen. Djævelen er det græske ord, *diabolos*, for Satan, og det betyder ”Bagtaleren”. Han har hørt ordene, der lød over Jordanfloden. Men det skal komme an på en prøve, skal det. Guds søn? Ja, lad os nu se. Og Satan møder ham straks med sit hvis. *Det sataniske hvis* der fulgte Jesus på hele hans færd, lige fra Jordan til Golgata. Hvis du er Guds søn, så stig ned fra korset, så vil vi tro dig, lød den sidste af alle fristelserne.

Men her i ørkenen lød altså den første: ”Hvis du er Guds søn, så sig, at stenene her skal blive til brød”. Jesus turde være et nemt offer for en sådan fristelse. Han havde fastet i fyre dage og nætter i ørkenen og var naturligtvis hundesulten. Og havde han ikke ret, denne satan? Burde han ikke kun-

ne skabe sten til brød, hvis han var Guds søn? Det måtte dog udmønte sig i en eller anden form for særlig evne eller magt. Og han tog jo ikke noget fra nogen. Tværtimod ville han jo kunne give brød, ikke bare til sig selv, men til alle og enhver og således afskaffe al sult og elendighed i verden. Har Gud virkelig sagt, at du skal faste resten af dine dage?

Nej, det har han ikke. Men der står skrevet: ”Mennesket skal ikke leve af brød alene, men af hvert ord, der udgår af Guds mund”. De ord kan i den grad misbruges. Hvis man sender en sulten bort med ordene om, at mennesket sandelig ikke lever af brød alene, har man gjort dem til et redskab for sin egen bekvemmelighed. Med andre ord: Sagt af den mætte til den sultende vil ordene blive løgn, hverken mere eller mindre. Men nu er Jesus altså præcis i den situation, hvor han selv er den sultende, og derfor kan han sige, som han gør. Også fordi han ved, at det jo hverken skyldes omsorg for ham selv eller for verden, at Bagtaleren siger sådan, men kun for at få ham til at adlyde sin egen bug mere end Gud. Bagtaleren er altså også bugtaler!

Det var brødet. Nu følger så skuespillet. Djævelen tager ham med til den hellige by, altså Jerusalem, stiller ham på templets tinde og siger til ham: ”Hvis du er Guds søn, så styrk dig ned”. Og denne gang er Bagtaleren klædt på. For han underbygger sin anden fristelse med et skriftcitater - oven i købet citeret fuldstændig korrekt: ”Der står skrevet: Han vil give sin engle befaling, og de skal bære dig på hænder, så du ikke støder

din fod på nogen sten”.

Ja, ja, Guds søn, sådan står der altså om dig i Salmernes Bog, du kan jo selv slå efter. Men salmisten tager måske fejl? Eller er det dig, der tager fejl? Du er måske slet ikke Guds søn, når det kommer til stykket? Prøv nu at tænke efter engang. Se dem dernede der på tempelpladsen. Hvis de fik at se, at du virkelig var i stand til at kaste dig ud herfra, uden at tage den mindste skade, tror du så, du ville behøve ret mange ord for at overbevise dem om, hvad der er dit sande væsen? De ville komme strømmende, ville de. Og hvis du så oven i købet fyrede det citat af, som jeg lige har gjort, ville du kunne gøre kål på den sidste rest af tvivl. Men du tvivler måske selv, når det kommer til stykket?

”Bedre end vi selv kender du Satans ondskabsfulde snigløb, du har erfaret, at han end ikke undser sig for at møde op med Bibel i hånd for at forføre os”. Sådan hørte vi indledningsvist i den fremragende kollekt til denne søndag!

Jovist, det står skrevet, som Satan citerer. Men der står ikke skrevet noget om, at Guds søn selv skal fremprovokere en sådan situation med det formål at overbevise masserne. Tværtimod. ”Han som havde Guds skikkelse, regnede det ikke for et rov at være lige med Gud, men gav afkald på det, tog en tjeners skikkelse på og blev mennesker lig”. Sådan hedder det i Filipperbrevshymnen, og med det siges, at nok var han Guds søn, men han var også helt og fuldt menneske. Også han var undergivet naturlovene, herunder tyngdeloven, som man ganske vist ikke kendte dengang - i hvert fald ikke af navn,

men nok af gavn! Og derfor svarer Jesus, at nok står det da skrevet, som Bagtaleren citerer, men der står også skrevet: ”Du må ikke udæske Herren din Gud”.

Nå, det var så skuespillet. Den gik heller ikke. Men Djævelen har en trumf i baghånden. For hvad var det, der fik de romerske kejsere til at sværge til brød og skuespil? Det var ønsket om magt. Så nu prøver vi med det. Og denne gang kan det næsten ikke gå galt. Nu befinder de sig på et meget højt bjerg, og herfra viser Djævelen ham alle verdens riger og deres herlighed. Han har skiftet taktik. Han indser, at han ingen vegne kommer med sit sataniske hvis: Hvis du er Guds søn ... Nej, drop det! Men hvorfor egentlig også nøjes med det? Hvorfor ikke være Gud selv? Sæt dig i hans sted. Giv fanden i alt det pladder med, at alt står i Guds Faderhånd. Det kan stå i dine hænder, hvis du vil. Du skal bare tilbede mig.

Hvad ligger der så i det? Ja, Djævelen er jo ikke så åndssvag, at han opfordrer til, at Jesus bogstaveligt skulle kaste sig på knæ for ham og tilbede ham som en anden Gud. Nej, han skal gøre det indirekte, ved at gribe til magt. Ser du ikke, hvordan hele folket hænger ved dine læber? Et ord fra dig vil være nok, og de vil alle gribe til sværd og gå løs på deres og dine fjender. Du kan skabe et tusindårsrige med fred og retfærdighed og glæde. Ved at gribe til sværd, joh, det ... kommer vi jo ikke udenom. Men det vil kun være en overgang. Det sværd kan du altid lægge væk igen, ligeså snart du har udryddet alle de onde, så der kun er jer gode tilbage.

Se på Barabbas. Du ved naturligvis, hvad det navn betyder: Bar Abbas. Faderens søn. Han kalder sig altså også Guds søn. I er to om titlen. Var det ikke en ide at tage kampen op mod ham? For hvis du fører dig frem som den magtesløse Guds søn, der bliver ’plaget og mishandlet, uden at åbne munden, som et lam, der føres til slagting’, så kan du være evigt forvisset om, at den dag, folket skal vælge mellem dig og Barabbas, så vil de naturligvis foretrække ham!

”Vig bag mig, Satan! For du vil ikke, hvad Gud vil, men kun, hvad mennesker vil”. Nej, det var ikke her, han sagde sådan. Det var til en anden frister. En, der også ville have ham til at bøje af fra den vej, han skulle gå. Det var ingen ringere end Peter selv. Og det viser os, at Satan kan optræde i mange forklædninger. Hver djævel har sin tid.

Men her lyder ordene lidt anderledes, om end meningen er den samme: ”Vig bort, Satan! For der står skrevet: ’Du skal tilbede Herren din Gud og tjene ham alene’. Da forlod Djævelen ham, og se, der kom engle og tjente ham”.

Det sidste skal naturligvis ses i sammenhæng med Satans ord om, at han skal give sine engle befaling om dig. Det er det, der sker her. Men det sker, hvor Gud vil det, ikke hvor Satan vil. Det sker, når tiden er inde til det. Men Djævelen forlader ham ikke for stedse. Det her er kun begyndelsen. Derfor har Lukas også den fornemme slutning: ”Da Djævelen ikke havde mere at friste med, forlod han ham for en tid”. For en tid. Ja, for han kom jo igen i alle mulige

skikkelser. Hvis du formår noget, så sig, at min søn skal blive rask, sagde en fortvivlet far. Hvis du havde været her, var vores bror ikke død, sagde de fortvivlede søstre. Hele tiden dette hvis.

Således også hin dag i ørkenen. Historien om fristelsen er nok historien om, hvordan Jesus hele tre gange forsager Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen. Men det er så sandelig også historien om, at han står hos os, når vi er fristet og forstår, at vi er det!

Også vi kan da, i Jesu navn og på hans ord, sige, at vi forsager Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen. Det sagde vi faktisk før. Men vi kan ikke uskadeliggøre ham en gang for alle. Han vil blive ved med at dukke op. Og siger vi med al den magt og myndighed, vi overhovedet er i stand til at mobilisere: Vig bort, Satan! Ja, så kan det da godt være, at han gør det. Men kun for en tid! Han vender tilbage, igen og igen. Derfor beder vi dagligt: Led os ikke i fristelse, men fri os fra det onde. Thi dit er riget og magten og æren - ikke kun for en tid, men i al evighed. Amen.

Jens Kvist
Sct. Jørgens, Aabenraa

Salmer:
336, 448, 674, 2 og 7, 27, 655, 456, 166, 337

Redaktion
Sognepræst
Margrethe Dahlerup Koch
Høbrovej 3
6980 Tim
mdk@km.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
- hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk